

6. Самоврядування в Києві: історія та сучасність: матеріали міжнар. конф., присвяч. 500-річчю надання Києву магдебурзького права, Київ, 26-27 листопада 1999 р. / ред. В. І. Андрійко [та ін.] ; Київська міська рада, Фонд ім. Фрідріха Еберта. - К. : [б.в.], 2000. - 180 с.
7. Schubart-Fikentscher G. Die Verbreitung der deutschen Stadtrechte in Osteuropa / G. Schubart-Fikentscher. (Forschungen zum deutschen Recht). – Weimar : Böhlau, 1942. – 567 S.
8. Becker W. Magdeburger Recht in der Lausitz / Walter Becker. – Stuttgart : Kohlhammer. – 1931. – 108 S.
9. Крамар С.І. Місто Кам'янець на Поділлі у XIV-XVIII століттях: магдебурзьке право, судочинство та самоврядування громад : іст.-прав. нарис / Крамар С. І. - Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2010. – 335 с.
10. Магдебурзькі грамоти українським містам: спроби інкорпорацій / Фонд муніцип. реформ "Магдебурзьке право" [та ін.] ; [авт.-упоряд.: В. І. Андрейцев, В. І. Ульяновський, В. А. Короткий ; редкол.: П. С. Сохань та ін.]. - Хмельницький : Хмельниц. ун-т упр. та права, 2017. - 274 с.

Кобернюк Володимир Миколайович,
кандидат юридичних наук, ст. викладач,
Житомирський державний університет ім. І. Франка
Рудницька Ольга Павлівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
Житомирський державний університет ім. І. Франка

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Обрання нашою державою курсу на євроінтеграцію, а також набуття Україною членства в більшості міжнародних організаціях, зумовило необхідність приведення вітчизняного законодавства з охорони праці до європейських стандартів зокрема, та світових вцілому. Успішне завершення реформування національного законодавства та процесу гармонізації, що включає як уніфікацію правової термінології, так і адаптацію окремих правових норм, а також необхідність формування єдиного правового простору, визначено положеннями Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами. Дана Угода встановлює конкретні зобов'язання щодо гармонізації законодавства нашої держави до законодавства Європейської спільноти. Проте процес гармонізації має відображати потреби та можливостей України.

Проведення адаптації вітчизняного трудового законодавства у сфері охорони праці до світових, зокрема, європейських стандартів має забезпечити високий рівень соціального захисту працівників, в тому числі щодо охорони здоров'я та безпеки праці. Метою та завданням такого інтеграційного процесу є прийняття єдиних правових норм, що регулюють соціально-економічні, санітарно-гігієнічні, організаційно-технічні заходи, спрямовані на збереження життя, здоров'я та працездатність людини у трудових відносин [1].

Проблеми безпеки праці потребують підвищеної уваги в світі, оскільки з кожним роком, незважаючи на вжиті заходи, зростає виробничий травматизм, в тому числі зі смертельними наслідками. На сьогодні стан охорони праці в різних сферах економічної діяльності, рівень виробничого травматизму і професійної захворюваності, не дивлячись на дещо позитивну динаміку, залишається високим [2].

Серед різноманітних факторів, що зумовлюють незадовільний стан охорони праці, основними є: незадовільні умови праці, що не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам; достатньо великі обсяги у сфері тіньового ринку праці; наявність недоліків у виконанні державної політики у сфері охорони праці.

Одним з перших етапів гармонізації законодавства України у сфері охорони праці до законодавства Європейського Союзу стало прийняття в 2002 році нової редакції Закону України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 р. [3] Дана редакція Закону містить більш прогресивні норми, які в своїй переважній більшості відповідають положенням європейського законодавства. У зв'язку з активною роботою над проектом Закону України «Про працю» № 2708 від 28 грудня 2019 року [4], який готується до розгляду у другому читанні, серед науковців набуло особливого інтересу питання відповідності зазначеного Закону міжнародним стандартам та сучасним реаліям України.

Процес гармонізації в правовій системі ЄС забезпечується відповідними правовими інструментами. Міжнародні нормативно-правові акти є самостійним джерелом права ЄС і формують основу зовнішніх зносин Євросоюзу. Такі фундаментальні міжнародні акти, як Загальна декларація прав людини ООН (1948 р.) та Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні та культурні права 1976 р. закріпили право на охорону праці, що належить до невід'ємних прав людини. Також широко застосовуються рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ) та Міжнародної організації праці (далі – МОП) з питань забезпечення прав людини на здорові та безпечні умови праці. Важливим документом у сфері охорони праці є ухвалений у травні 2007 року Глобальний план дій ВООЗ з охорони здоров'я працюючих на 2008–2017 роки [5].

Важливим кроком стало прийняття Міжнародною організацією праці Конвенції про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці від 15 червня 2006 року [6], метою якої є впровадження ефективного управління системою охорони праці саме на національному рівні, основним інструментом якого мають стати національні програми з охорони праці. Необхідно звернути увагу на положення Конвенції про запобігання великим промисловим аваріям від 2 червня 1993 року N 174, яка передбачає розробку, здійснення та періодичний перегляд узгодженої національної політики кожною державною-членом ЄС щодо на захисту працівників, всього населення, а також навколишнього середовища від небезпеки великих. Така політика здійснюється на національному рівні за допомогою запобіжних та захисних заходів, які застосовуються на об'єктах підвищеної небезпеки, а, отже, вона сприяє використанню найбезпечнішої технології (ст. 4) [7].

Законодавство ЄС у сфері охорони праці ґрунтується на чотирьох основних принципах: 1) більш досконалі стандарти охорони праці сприяють зміцненню конкуренції; 2) законодавство про охорону праці може досягнути позитивних результатів лише за умови його належного виконання; 3) поява нових ризиків вимагає розробки нових стандартів та правових норм; 4) соціальний діалог залишається основним засобом при розробці політики з охорони праці, успіх якої залежатиме від спільних зусиль соціальних партнерів [8].

Важливим нормативно-правовим актом, що включає систематизований каталог прав і свобод людини та громадянина є Хартія основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 р. Стаття 31 Хартії ЄС закріпила право кожного працівника на роботу в умовах, які забезпечують охорону його здоров'я, безпеку та гідність [9]. Договором про Європейський Союз питання охорони праці на європейських робочих місцях відносно регулюються положеннями, що містяться у розділах «Зайнятість», «Соціальна політика», у яких встановлено можливість інститутів ЄС розробляти законодавство й основні принципи з метою стимулювання внутрішнього ринку. У статті 156 встановлено, що Співтовариство заохочує співпрацю між державами-членами та сприяє координації їхньої діяльності у всіх сферах соціальної політики щодо питань зайнятості, трудового права та умов праці, базового та поглибленого професійного навчання, запобігання виробничому травматизму та професійним хворобам; гігієни праці тощо. У даному Договорі зазначено, що гармонізація законодавства у сфері охорони праці має бути заохочена, а нове законодавство не повинне перешкоджати розвитку малих і середніх підприємств (ст. 149) [10].

Директиви приймаються Радою ЄС на адресу держав-членів з питань зайнятості і праці, поліпшення робочого середовища для захисту здоров'я та благополуччя працівників, соціального захисту працівників тощо. Директиви Євросоюзу є найбільш численними нормативно-правовими актами, що здійснюють функцію гармонізації законодавства у сфері охорони праці держав-членів до загальноєвропейських правових стандартів. Директиви ЄС в сфері охорони праці можна умовно поділити на акти, що стосуються безпосередньо захисту працівників та акти, що регулюють випуск товарів на ринок (стосуються засобів колективного та індивідуального захисту, які використовують працівники на робочому місці, а також обладнання, устаткування та машин). Так, принципи охорони праці встановлені в Рамковій директиві від 12 червня 1989 р. 89/391/ЄЕС «Про впровадження заходів щодо заохочення вдосконалень у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників під час роботи» [11]. У ній встановлені мінімальні стандарти і вимоги з питань охорони праці. Дія даної Директиви поширюється на всі сфери економічної діяльності, як у державному, так і приватному секторах.

Безпека на ринку праці є пріоритетною серед інших чинників соціально-економічної безпеки, а тому проблема виробничої безпеки не може бути вирішена тільки приведенням національного законодавства з охорони праці до європейських стандартів. На нашу думку, важливо створити дієвий механізм щодо впровадження комплексу заходів зі створення безпечних, здорових та

належним умов праці, які будуть включати, як превентивні заходи, так і ефективне застосування законодавства з охорони праці та належний моніторинг виробничої безпеки.

Список використаних джерел та літератури:

1. Рудницька О.П. Проблемні питання гармонізації законодавства України з охорони праці з законодавством Європейського союзу) / Н. М. Хуторян, Я. В. Сімутіна, М. М. Шуило та ін.; відп. ред. Н. М. Хуторян. – Харків: Право, 2018. – С. 23-51, С. 111-126.
2. Рудницька О. П. Проблеми адаптації правового регулювання охорони праці до стандартів Європейського Союзу / О. П. Рудницька // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки. – 2017. – Вип. 3, т. 1. – С. 141-142.
3. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. в редакції 2002 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
4. Про працю: Текст законопроекту № 2708 від 28.12.2019 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67833
5. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-ІУ // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
6. Про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці: Конвенція Міжнародної організації праці від 15 червня 2006 року // [Електронний ресурс]. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_515
7. Про запобігання великим промисловим аваріям: Конвенція Міжнародної організації праці від 2 червня 1993 року N 174. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_107
8. Муравйов В.І. *Право Європейського Союзу: загальнотеоретичні аспекти* // В.І.Муравйова. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – С. 564.
9. Хартія основних прав ЄС від 7 грудня 2000 р. // [Електронний ресурс]. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_524
10. Консолідована версія Договору про Європейський Союз станом на 2007 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029
11. Про впровадження заходів щодо заохочення вдосконалень у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників під час роботи: Рамкова директива від 12 червня 1989 р. 89/391/ЄЕС // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/45891>
12. Мінімальні вимоги стосовно безпеки і охорони здоров'я у робочих зонах: Директива від 30 листопада 1989 року 89/654/ЄЕС // [Електронний ресурс]. URL: <http://old.minjust.gov.ua/45891>

Коваленко Світлана Василівна,
викладач суспільних дисциплін,
ДНЗ «Малинський професійний ліцей»

ПРАВА ЛЮДИНИ В ПРОЦЕСІ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Права людини це складне багатовимірне явище. Людство на шляху утвердження прав і свобод людини пройшло тернистий шлях крок за кроком, обмежуючи всевладдя держави, поширюючи принцип рівноправності. Саме боротьба за права людини, за нові й нові ступені свободи ставала поштовхом